

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/129699>

Please be advised that this information was generated on 2018-07-07 and may be subject to change.

ANNOTATIES

Onder de zorg van prof.mr. Y. Buruma, prof.mr. L.J.A. Damen, prof.mr. J.M. van Dunné, prof.mr. Ch. Gielen, prof.mr. T. Hartlief, prof.dr. E.M.H. Hirsch Ballin, prof.mr. C.A.J.M. Kortmann, prof.mr. S.C.J.J. Kortmann, prof.mr.drs. F.C.M.A. Michiels, prof.mr. A.I.M. van Mierlo, prof.mr. K.J.M. Mortelmans, prof.mr. M.V. Polak, prof.mr. M.J.G.C. Raaijmakers, prof.mr. J. Riphagen, prof.mr. Th.A. de Roos, prof.mr. G.R. Rutgers, prof.mr. A.V.M. Struycken, prof.mr. R.D. Vriesendorp, prof.dr. J.W. Zwemmer

Schrapping van kandidatenlijst

Prof.mr. C.A.J.M. Kortmann

Noot bij Afdeling bestuursrechtspraak 15 april 2002, nr. 200201942/1 (Teeven).

Wanneer mag een hoofdstembureau kandidaten van een kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen schrappen?

Casus

Het hoofdstembureau voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in kieskring 12 te 's-Gravenhage had op 5 april 2002 de kandidatenlijst van de politieke groepering 'Partij van de Arbeid' geldig verklaard. Op deze lijst kwam voor de kandidaat Tineke Netelenbos-Koomen (tevens minister van Verkeer en Waterstaat). Mevrouw Netelenbos was in die tijd 'in' voor de functie van commissaris van de Koningin in de provincie Noord-Holland. De heer Teeven (verkiezingskandidaat voor de partij Leefbaar Nederland) had bezwaar tegen de kandidatuur van mevrouw Netelenbos, daar zij, volgens zijn beroepschrift, 'op onjuiste gronden heeft aangegeven in te stemmen met de kandidaatstelling voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer der Staten-Generaal'.

Overwegingen van de Afdeling bestuursrechtspraak

2.1. Het beroepschrift van appellant is op 8 april 2002 bij de Raad van State ontvangen. Gelet op het bepaalde in art. I 7 lid 3 Kieswet, en in aanmerking genomen het bepaalde in art. 1 Algemene termijnenwet, dient derhalve uiterlijk 15 april 2002 in het door appellant ingestelde beroep uitspraak te worden gedaan.

2.2. Appellant betoogt dat de op de kandidatenlijst van de 'Partij van de Arbeid' onder nr. 6 geplaatste kandidaat Netelenbos-Koomen, T. (Tineke) (v) gelet op haar sollicitatie naar de functie van Commissaris van de Koningin van Noord-Holland, op onjuiste gronden heeft aangegeven in te stemmen met de kandidaatstelling voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

2.3. Art. I 6 lid 1 Kieswet bevat een limitatieve opsomming van de gronden waarop het hoofdstembureau de naam van een

kandidaat van de lijst kan én moet schrappen. Geen van deze gronden doet zich in dit geval voor. De Kieswet biedt, geheel in overeenstemming met de Grondwet, geen enkele grondslag tot toetsing van de overgelegde verklaring dat de kandidaat instemt met de kandidaatstelling op de lijst. Verweerder heeft in het door appellant gestelde, zelfs indien dit juist zou zijn, dan ook terecht geen grond gezien tot het schrappen van de lijst van de politieke groepering 'Partij van de Arbeid' van kandidaat Netelenbos-Koomen, T. (Tineke) (v).

2.4. Het beroep is ongegrond.'

NOOT

De onderhavige uitspraak is van een verheugende eenvoud en de Ars Aequi-lezer kan zich afvragen of zij een noot waard is. Toch is zij dat, al was het maar omdat er enkele eigenaardigheden in voorkomen. Alvorens ik daarop inga, volgen hier eerst enige algemene opmerkingen inzake kandidatenlijsten.

Volgens artikel H 1 Kieswet kunnen op de dag van de kandidaatstelling bij de voorzitter van een hoofdstembureau kandidatenlijsten worden ingeleverd (zie ook art. H 2 Kieswet). Volgens artikel H 9 Kieswet moet bij de lijst worden overgelegd een schriftelijke verklaring van iedere daarop voorkomende persoon dat hij instemt met zijn kandidaatstelling op deze lijst. De ratio van deze eis is dat men niet tegen zijn wil op een kandidatenlijst wordt geplaatst, wat wellicht bij populaire personen, zoals bepaalde voetballers en showbusinessfiguren zou kunnen geschieden. Volgens artikel I 1 Kieswet onderzoekt het hoofdstembureau op dezelfde dag de kandidatenlijsten. Onmiddellijk worden de onderzochte lijsten voor een ieder ter inzage gelegd (art. I 3 Kieswet). Op de derde dag na de kandidaatstelling beslist het hoofdstembureau over de geldigheid van de lijsten en over het handhaven van de daarop voorkomende kandidaten (art. I 4 Kieswet). Artikel I 6

Kieswet bevat de gronden voor schrapping van een kandidaat.

In casu had de heer Teeven bezwaren tegen het voorkomen van mevrouw Netelenbos op de kandidatenlijst. In afwijking van de Algemene wet bestuursrecht kan dan niet de gebruikelijke procedure van bezwaar en beroep worden doorlopen. Dat zou te lang duren. Daarom voorziet artikel I 7 Kieswet in een bijzondere rechtsgang. Tegen een besluit als bedoeld in het genoemde artikel I 4 Kieswet kan iedere *belanghebbende* en iedere *kiezer* (curs. van mij) binnen 4 dagen rechtstreeks beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak instellen. Deze moet uiterlijk op de zesde dag na ontvangst van het beroepschrift uitspraak doen. Bij gegronde verklaring bepaalt de Afdeling dat haar uitspraak in de plaats treedt van het vernietigde besluit, hetgeen vertraging in de verkiezingen voorkomt.

Zoals gezegd, had de heer Teeven bezwaren tegen de kandidatuur van mevrouw Netelenbos. Hij formuleert deze echter merkwaardig. Hij stelt dat de candidate op onjuiste gronden heeft ingestemd met de kandidaatstelling voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer. Het gaat echter niet daarom, doch om de kandidaatstelling voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer, zoals artikel F 1 Kieswet het formuleert. Met de kandidaatstelling stemt men nog niet in met het lidmaatschap van de Tweede Kamer. Over het laatste gaat artikel V I e.v. Kieswet.

De heer Teeven had overigens gezien eerdere jurisprudentie (bijv. Afdeling rechtspraak Raad van State 3 mei 1982, AB 382, m.nt. J.A.O. Eskes) kunnen weten dat zijn beroep geen kans van slagen had. De administratieve rechter interpreteert artikel I 6 Kieswet louter formeel. De gedragingen of overtuigingen van een kandidaat dan wel zijn plannen voor de toekomst doen niet terzake. Dat ligt ook in de rede. Er kunnen zeer onderscheidene redenen zijn waarom een persoon instemt met zijn plaatsing op de kandidatenlijst. Zo kan men trachten zich te doen (her)kiezen om vervolgens meer kans op een (voortgezette)

ministerschap te hebben; men kan als 'lijstduwer' fungeren; men kan trachten concurrerende partijgenoten van de lijst te weren en men kan simpelweg zijn ijdelheid botvieren. Kortom, de instemming met de kandidatuur voor de verkiezingen biedt geen garantie voor een langdurig of kortstondig lidmaatschap van de Tweede Kamer, zelfs niet als de kandidaat wordt gekozen. Overigens is het beroepschrift van de heer Teeven ook eigenaardig, omdat iedereen kan weten dat, als men solliciteert naar een functie, nog geenszins vaststaat dat men die krijgt, zoals mevrouw Netelenbos heeft mogen ervaren. Zij had trouwens de gegeven instemming niet mogen intrekken als zij voor de verkiezingen wel tot commissaris zou zijn benoemd (art. H 9, tweede lid, Kieswet). Overigens kan de commissaris van de Koning lid van de Staten-Generaal zijn. Opgemerkt zij dat ook overlijden niet tot schrapping van de kandidatenlijst leidt, zoals men na de dood van de heer Pim Fortuyn heeft kunnen waarnemen.

In de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak komt een verrassend tussenzinnetje voor. De Afdeling stelt: 'De Kieswet biedt, *geheel in overeenstemming met de Grondwet, ...*' enz. (curs. v. mij). Waartoe die passage dient, is niet duidelijk. Is de rechter nagegaan of de Kieswet wellicht afwijkt van de Grondwet? Als hij een afwijking geconstateerd zou hebben, dan had hij gezien artikel 120 Gw toch de Kieswet hebben moeten toepassen. Bovendien, aan welk grondwettelijk voorschrift zou de Afdeling hebben kunnen toetsen? De Grondwet bevat geen bepaling inzake kandidatenlijsten en de (on)geldigheid ervan. Zij bepaalt alleen wie kiesgerechtigd zijn, wie uitgesloten zijn van het kiesrecht en aan welke vereisten men moet voldoen om lid van de Staten-Generaal te zijn. Voor het overige verwijst de Grondwet naar regeling bij de wet (art. 59 Gw).

De uitspraak is ook verschenen in AB 2002, nr. 167, m.nt. PJS. Ook die annotator vestigt de aandacht op de tussenzin. ❀